

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Minderuner

om

Carsten Nicolai Meldal.

(Trykt som Manuskript).

1910.

Willerups Bogtrykkeri, Vordingborg.

23. September 1908 var det 100 Aar siden, at

Carsten Nicolai Meldal

kaldtes til Sognepræst for Kallehave Menighed.

Hverken ved Embedet her eller andensteds findes, saa vidt mig bekjendt, Noget til Oplysning om hans Liv og Gjerning, hvorefter der kunde gives en udførligere Levnedstegning af ham. Men af Gamle, der have levet ned i min Tid (jeg indsattes i Embedet som hans anden Eftermand 1882, 18. Juni) har jeg hørt Meldal omtalt, altid med godt Lov som Præst. Det bragte mig da paa den Tanke: at søge Oplysninger hos Medlemmer af den Meldalske Slægt; de have med stor Velvillie givet mig, hvad de vidste at meddele, men maatte beklage, at det indskrænkede sig til saa Lidet (selv har han ikke efterladt sig Noget paa Prent eller i Skrift, hverken af Prædikener eller Breve eller Dagbogsoptegnelser, i det Høieste kun nogle korte Indberetninger til det Danske Bibelselskab, for hvilket han virkede her i Kallehave Sogn).

Dog vilde jeg gjerne af det Lidet søge at tegne et Mindeblad og kunde nok, hvad en anden af den talrige Række af Præster af Meldals Slægt havde valgt til sit Valgsprog: Bene vixit, qvi bene latuit (det er, udlagt: Den, som lever — i god Forstand — skjult, lever vel), anvende det paa Carsten Nicolai Meldals Liv.

Præsteslægten Meldal er norsk; vor Meldal er født i Vosse Præstegaard i Bergens Stift. Et mærkeligt Familiesagn fører Slægten op til Christian den Fjerdes Tid: Den første i Rækken af disse Præster var en Bondesøn fra Meldalen i Throndhjems Stift; han blev optagen i Huset hos Eieren af Kobberværket „Meldal“. Drengens egentlige Navn er ukjendt; men han tog Navnet efter dette Kobberværk. Som Dræng havde han ved et Fald brækket sit Been; hans Slægtninger førte ham da ind til Throndhjem for at søge en Doctor; de vistes ved en Feiltagelse hen til Latinskolens Rector, som var Doctor filos.! Han kunde naturligvis ikke helbrede Beenskaden; men han blev indtagen af Drengens kvikke Svar, tog sig af ham og lod ham studere; og Drengen blev saa Præst og tog som nævnt Navn efter sit Hjemsted.

Carsten Nicolai Meldals Personalie ere i Korthed følgende:

Søn af Præsten i Vosse, Bergens Stift Even Augustinus(sen) M. og Marie, født Djurhus; født 1. August 1767, dimitteret til Universitetet fra Bergens Latinscole 1786 med Udmærkelse til sin Studenter-Examen; blev theologisk Candidat 1797 med 2den Char. Derefter blev han stadig i Danmark. Han virkede først som Huslærer paa Langeland, dernæst i henved 8 Aar (maaske rettere samtidig med, at han studerede) Lærer ved Garnisonens Arbejdshus i Kjøbenhavn, blev saa Prædikant ved det Harboeske Fruekloster smsteds, saa Skibspræst paa Orlogsskibet „Danmark“ 1799, var en kort Tid Hjælpepræst i Ousted ved Roskilde, blev derefter Katechet ved Trinitatis Kirke i Kjøbenhavn 8. Februar 1800, virkede dernæst som Capellan hos Sognepræsten ved samme Kirke til dennes Død; blev tillige Præst ved Tugt- Rasp- og Forbedrings-Huset paa Christianshavn 31. December 1806 og endelig som ovenfor nævnt kaldet 23. September 1808 til Sognepræst i Kallehave, hvor han døde 8. Maj 1833.

Meldal var 2 Gange gift, først med Ambrosia Paludan Holfeldt (hun døde if. Kirkebogen 22. Juli 1815), anden

Gang med Birgitte Sofie Nyholm (if. Kirkebogen død 5. December 1834).

Med sin første Hustru havde han 4 Børn (1 Søn og 3 Døttre), med sin anden Hustru 7 Børn (4 Sønner*) og 3 Døttre).

Om Meldal som Prædikant hidsætter jeg af Talen ved hans Ligfærd, holdt 13. Maj 1833 af hans Nabopræst i Øster Egesborg Holsøe, følgende Ord:

„Hans Tale var aldrig forfængelig Kløgt, aldrig en tom Klang. Som han erkjendte det i sin Sjæl, som han følte det i sit Hjærte, som hans Overbevisning var, saaledes taledede han. Derfor skulle hans Ord endnu længe frembringe gavnlige Frugter og være til Vidnesbyrd om hans Arbejde i Herrens Tjeneste“.

Talen holdtes i Kallehave Kirke. Paa Kirkegaarden ligge 3 store flade Stene over Støvet af Meldal og hans 2 Hustruer.

I Jens Møllers „Maanedlige Efterretninger fra Bibelselskabet for Danmark“ 1823, Nr. 12, 1825 Nr. 1 og 1828, Nr. 4 findes som ovenfor sagt fra Meldals Haand i „Indberetning om Bibelsagens Fremgang i Kallehave Pastorat“ følgende Udtalelser, der i hvert Fald vidne om hans Varme for Sagen:

„Paa 18de Trinitatis Søndag den 28de Spt. d. A. [1823] holdt jeg Høstfest og Bibelfest i Kallehaug Kirke. Efterat Gudstjenestens Forretninger vare fuldendte, lod jeg synge Psalmen 376 og forelæste derpaa fra Kirkegulvet en kort og for Menigheden passende Beretning om Bibelselskabers Oprindelse, Fremgang og Virksomhed paa Jorden og besynderlig i Fædrelandet. Jeg tilføiede Opmuntringer at bidrage fremdeles til vor Bibelforenings Opretholdelse, modtog Anmeldelse om Bidrag, tilkjendegav min Mening om de hellige Bøgers Anvendelse og Uddelelse og sluttede

*) den yngste af disse blev den bekendte Viceadmiral Julius Sofus Meldal, død 9. Marts 1901.

Mødet med Bøn om Guds Velsignelse og Psalmen 193 [Nr. 308 i Conventspsalmebogen].

Menigheden, som i stor Mængde var forsamlet, hørte Alt med stille Opmærksomhed, og det havde den gode Virkning, at ei allene de, som i foregaaende Aar havde tegnet sig for Bidrag, lovede at vedblive, især da jeg foreslog at nedsætte Bidraget til det Halve efter Tids Omstændighederne; men at ogsaa mange Nye tegnede sig paa Stedet. Der blev paa den Dag modtaget Anmeldelse om nyt Bidrag til Beløb 30 Rbdler; og naar jeg beregner omtrent 30 à 40 Rbdler efter første Anmeldelse: saa vil Bibelforeningens Indtægt i Bibelaaret fra Michaeli 1823 til Michaeli 1824 udgjøre omtrent 60—70 Rbdler, hvortil endnu vil komme et lidet Bidrag af 52 Unge, som forberedes til næstkommende Confirmation. Jeg siger: „Bibelaaret fra Michaeli til Michaeli“, fordi jeg har betænkt, saalænge Gud lader mig leve og virke i denne Menighed, at forene aarlig Høstfest og Bibelfest med hverandre paa sidste Søndag i September, og altsaa bestemmer denne Søndag til vor Bibelforenings Stiftelsesdag“. (Efter derpaa at have gjort Rede for, hvorledes han agtede at fordele de hellige Bøger, der kunne anskaffes for de indsamlede Bidrag, og ligeledes for Fordeling af de fra Moderselskabet i Gave modtagne 15 Bibler og 30 Nye Testamenter, slutter han saaledes):

„Finder nu det, som her er foretaget og vedtaget for Bibelsagen, Bifald, vil det være mig en kjær Opmuntring, til at virke fremdeles for den gode Sag i det glade Haab, at Kundskab, Sædelighed og Retskaffenhed skulle ved de hellige Bøgers Udbredelse og under Guds Velsignelse vorde mere og mere forfremmede i denne mig anbetroede Menighed“.

For de følgende Aar 1824 og 1825 findes lignende, mere kortfattede Indberetninger, der ligeledes vidne om Meldals levende, varme Interesse for Bibelsagens Fremme. Saaledes udtaler han for Aaret 1825: „— — — i de 3 Aar, Foreningen har bestaaet, ere 150 [hellige

udbredte i Menigheden. Jeg haaber, at Foreningen bliver bestaaende — — —“ (Selve Foreningen eksisterer dog ikke mere; naar den er ophørt, veed jeg ei).

I Begyndelsen af nærværende lille Mindeskrift om Carsten Nicolai Meldal kunde jeg henholde mig til Udtalelser overfor mig af Gamle, der levede fra M.'s Tid, „altid med godt Lov om ham som Præst“. For ethvert christent Menneske, og saaledes da ikke mindst om en Præst, gjælder det hellige Ord: „Vis mig Din Tro af Dine Gjæringer!“ Og jeg nævner da med Glæde den Hjælp og Trøst, han i en Tid, da der var langt til nærmeste Læge, med sin sikkert ikke ringe Indsigt i Behandling af forefaldende Sygdomstilfælde, kjærligt har ydet efter Evne.

Overhovedet at finde „Mennesket i Mennesket“ hører nok med til at tegne et Livsbillede af Vedkommendes Personlighed.

Træk af M.'s Personlighed henter jeg fra et Brev, en Datterdatter af ham, Frøken Rønne, en gammel Dame paa over 80 Aar, velvilligt har tilladt mig at gjøre Brug af; hun skriver nok saa livligt (2. Juni 1908):

„ — — — Hvad nu vor Bedstefader angaar, saa kom han her ned [fra Norge] for at studere og har vist væsentlig maattet sørge for sig selv, ved at undervise; thi da han engang skrev hjem til sin Fader og bad om Hjælp til et Par Støvler, men i samme Brev fortalte, at han havde kjøbt et Uhr, fik han det Svar: „min Søn, har Du Raad til at købe Uhr, maa Du ogsaa have Raad til at købe Støvler“. Smaat har han altsaa nok havt det; men han kom jo igjennem Examen“. —

Videre skriver hun: „Da Bedstefader i 1808 vilde søge Kallehave, bragte han sin Ansøgning i Cancelliet, hvor man hovmodigt sagde, at han kunde tage den med sig igjen, da han dog ikke vilde faa det Embede. Dette Svar syntes han jo ikke om, hvorfor han gik til Kongen, der spurgte, hvorfor han ikke gik til Cancelliet: „der har jeg været, men man svarede, at jeg ikke fik det“.

Har

man svaret, at De ikke fik det? De skal have det“ — og saaledes gik det til, at Bedstefader kom til Kallehave, hvor han blev til sin Død i Maj 1833, og hvor han foruden at være Præst, practiserede meget som Læge. At Mindet om hans Lægevirksomhed endnu lever, opdagede jeg, da jeg for nogle Aar siden rejste til Møen; jeg traf nemlig paa Banen en Bondekone, som da hun hørte, at Moder var Pastor Meldals Datter, udbrød „det var ham, der var saa dygtig som Doctor“.

Frøken Rønne skriver videre: „For Resten har jeg, af den Maade hvorpaa Moder altid omtalte sit Barndomshjem, Indtryk af, at det har været et lykkeligt og harmonisk Familieliv, der blev ført i Præstegaarden, ligesom de forskellige Familiemedlemmer ogsaa stod i venskabeligt Forhold til Sognefolk og andre Naboer“.

Fru E. Balslev*), født Meldal, har i Brev af 25. Maj 1908 meddelt mig, hvad en Faster af hende havde fortalt som det Selvelevede om sin Fader, at „alle fattige Mennesker, der i de Tider havde svært ved at faa nogen til at holde deres Børn over Daaben, tyede til hendes Fader. Saa sørgede han gjerne for Klæder til Daabsdagen og bad en af sine Døttre bære Barnet“ (hun havde baaret mange smaa Børn saaledes over Daaben). „Naar han om Søndagen kjørte fra Kirken hjem, gik gjerne alle hans smaa Børn ud for at tage imod ham; naar de saa naaede Vognen, holdt han stille, bøiede sig ned og løftede dem op til sig en for en, og da saa han altid saa glad og lykkelig ud“.

I et senere Brev skriver Fru Balslev til mig:

„Bedstefader vaagnede en Nat ved et ualmindelig stærkt Tordenskrald. I stor Angst sprang han op, og løb op til et Værelse — — i Gavlen af Huset, hvor 4 af hans Børn laa og sov. Han var næsten overbevist om, at det var der Lynet var slaaet ned. Men alle 4 Børn laa og

*) Datter af M.'s Søn Even Christoffer M., i sin Tid Sognepræst for Allese og Næsbyhovedbroby paa Fyn; hun er gift med Pastor Balslev i Tiset, Hørning Station.

sov uden at have taget mindste Skade. Næste Morgen saa han, at et mægtigt Valnøddetræ, -- hvis Grene hældede sig langt ind over Taget (Træet stod lige udenfor hint Værelse), laa paa Jorden ramt af Lynet“. Han lod af Træet lave 3 Kommoder til de 3 ældste af Børnene, „for, at de altid med Tak skulde mindes, at Gud havde skaanet deres Liv“. —

Naar jeg saaledes har gjort Brug af disse Breve, bringer jeg de ærede Brevskriverinder min dybtfølte Tak, fordi de derved have givet mit „Mindeblad“ om Carsten Nicolai Meldal mere Præg af at turde nævnes et Livsbillede, som hermed afsluttes.

Langebæk Præstegaard, Marts 1910.

Dahl,
nu Pastor emeritus.

